

DEMOKRASİ, MESLEK ÖRGÜTÜ VE SİYASET*



Prof. Dr. Erdal İnönü

Eczacılığın Yaşamımızdaki Yerinin Ne Olduğunu Bilim Tarihini İncelediğim Zamanlar Öğrendim

Eczacılık, üniversite yıllarında, bilim tarihiyle ilgilendiğim dönemde keşfettiğim bir dal olmuştur. Kuşkusuz, çocukluğumdan beri, eczaneden birçok ilaç aldığım için eczacılık diye bir meslek olduğunu biliyordum, ama eczacılığın yaşamımızdaki yerinin ne olduğunu bilim tarihinde incelediğim zamanlar öğrendim ve gördüm ki Osmanlı'nın son döneminde Türkiye'ye batı biliminin ve batıdaki araştırma yaşamının getirilmesinde İstanbul'daki eczacılar öncü rolü oynamışlar. Fransızca bir dergi çıkararak, orada bilimsel yazılar yayınlamışlar. Bunlar, 1870'lerde olmuş. O zamanlar Türkiye'de bu şekilde araştırmaya yönelik bilim insanı sayısı çok az, tek tük sayılan insanlar da yurt dışında doktora yapmış olanlar, ama eczacılar en başından başlamış ve sonra da devam etmişler.

Eczacılık, hem botaniğe, hem zoolojiye, hem biyolojiye, hem tubba, hem de fizik ve kimyaya dayanan bir dal olduğu için, çeşitli alanlara da yayılmışlar.

Bilim tarihini incelerken, 1933 reformundan sonra, ön safta araştırma yapanların arasında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden, Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü'nden eczacılar olduğunu öğrenmiştim.

O yıllarda birlikte çalıştığım İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden hocaların verdiği bir resim hala evimin duvarında asılı durur. Bu hocalarımız bitkilere merak sarmıştı. Bana gösterdikleri bitki, dağda buldukları bir çiğdemdi ve sanıyorum Asuman Baytop hanım isim koymuştu bu çiğdeme. Bitkiyi bulduktan sonra İngiltere'de bir profesöre gönderdiklerini, onların da bunun yeni bir bitki olduğunu kabul ederek isim koyduklarını aktarmışlardı.

O zaman öğrenmiştim Baytop'tan ki, Türkiye'nin bitkilerini inceleyen insan bir İskoçyalı. 8 ciltlik Türkiye Florası diye bir kitabı yayınlanmış. Bu çalışmayı 30'lu yıllarda yapmış, ondan sonra bizim botanikçilerimiz başlamış.

Sayın Baytop o zaman şöyle demişti bana; "Biz baktık ki Davis Türkiye'de ne kadar bitki varsa hepsini incelemiş, yeni bir şey bulmak için onun gitmediği yerlere gitmek gerekir diye düşündük ve öyle bir yere gittiğimizde bulduk bu çiğdemi." Sonra, TUBİTAK'ın yardımıyla bizim botanikçilerimiz ve eczacılarımız da buna devam ettiler ve Davis'in koleksiyonuna yeni bir cilt eklediler. Onu da botanikçilerimizden geçenlerde kıvançla öğrendim. Bütün bunları eczacılığın ne kadar öncesi olduğunu hatırlatmak için aktarmak istedim. O bakımdan bir defa, bir bilim ve araştırma alanı olarak hayranlığım büyüktür eczacılığa.

**İnsanların Sağlığıyla Doğrudan Doğruya
İlgilenen Sizler, Onların Nasıl Yaşadıklarıyla da
İster İstemez Yakından İlgileniyorsunuz.
O Nedenle de Her Zaman Siyasetle İlginiz Oluyor**

İkinci önemli yanı, eczacılığın insan sağlığıyla doğrudan ilgili bir dal olması. Bu nedenle insanların sağlığıyla doğrudan doğruya ilgilenen sizler, onların nasıl yaşadıklarıyla da ister istemez yakından ilgileniyorsunuz, o nedenle de her zaman siyasetle ilginiz oluyor. Bunu hem Türk Eczacıları



Birliği'nin ve eczacı odalarının yayımlarında yıllardır görüyorum, hem de siyasete girdikten sonra parti içinde ve parlamentoda çok değerli eczacı arkadaşlarımla beraber çalıştığımda gördüm.

Eczacılar, mesleklerinin bir uzantısı olarak siyasetin gelişmesine katkı yapmak için uğraşıyorlar ve hep olumlu katkılarda bulunuyorlar. Onun için de Türk Eczacıları Birliği'nin bir toplantısında konuşma yapmaktan ayrıca mutluluk duyuyorum.

Türk Eczacıları Birliği Türkiye'deki Sivil Toplum Örgütlerinin Önde Gelenlerinden Biri

Kuşkusuz Türk Eczacıları Birliği Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin önde gelenlerinden biri, o açıdan da sizi kutluyorum.

İtiraf etmek gerekir ki bizler geçmişte böyle bir yaklaşımın toplum için ne kadar yararlı olduğunu bilmiyorduk. Bizim yetişme dönemimizde herşey Büyük Atatürk'ün önderliğinde halloluyordu. O zaman böyle sivil toplum örgütlerine ihtiyaç olduğunu düşünemiyorduk. Zamanla, demokrasiye geçildikten, çeşitli akımlar, çeşitli yanlış görüşler ortaya çıktıktan sonra, doğru görüşleri veya çare olacak konuları öne sürebilecek, bağımsız, sadece inandığı için bu işi yapan insanların birlikte ortaya çıkmasının ne kadar yararlı olacağı görüldü.

Siz ve sizin gibi örgütler, örneğin ÇYDD, Türkiye'de son derece yararlı işler yapmaya giriştiler. Bütün dünyada da böyle olduğunu, sivil toplum örgütlerinin moda deyimiyle katılımcı demokrasinin ayrılmaz bir parçası olduğunu öğrendik.

Siyasete Girdikten Sonra Sivil Toplum Örgütlerinin Deđerini Daha İyi Anladım

Bizler Türkiye'de yerel seçimlerde başarı kazanıp, ikinci parti olduk, ama parlamentoda temsil edilmiyoruz. O günlerde Türkiye'de dolaşıyor, toplantılar yapıp vatandaşlarla konuşuyoruz, ben de muhalefet başkanı olarak hükümeti eleştiriyorum. Vatandaşlar dinliyor ve iyi niyetle soruyorlar; "Peki, bütün bunlar nasıl düzelecek, bu sorunları nasıl çözeceksiniz?!" diye. İktidara gelince çözeceğimizi söylüyorum, "İktidara ne zaman geleceksiniz?" diyorlar. "Seçim olunca" diye yanıt veriyorum, "Seçim ne zaman olacak?" diyorlar, daha 4 sene olduğunu duyunca, bütün söylediklerimin biraz gürültüye gittiğini fark ediyordum. Onları yatıştırmak için "Belli olmaz, belki erken seçim olur" diyordum bazen, bu defa da basın bu sözümü ciddiye alıyor ve ertesi gün gazetede "İnönü erken seçim istedi" diye manşet çıkıyordu.

Oysa o zamanki muhalefet başkanı olarak, yerel seçimlerden daha yeni çıkmışız, benim erken seçim isteyecek durumum yoktu. Anladım ki, bu söylediklerimle, durup dururken erken seçim havası yaratıyorum ve onun da başka sakıncaları oluyor. 4 yıl sürecek bir muhalefet dönemini, birtakım planlar, projeler yaparak, tartışarak, vatandaşlarla birlikte geçirmek gerekirken uzun vadeli siyaset çalışması yapılmıyor, hemen seçim olsun da ben bir yere geleyim diye uğraş veriliyor.

Ondan sonra fark ettim ki, işte orada asıl gerekli olan şey sivil toplum örgütleri, çünkü partiler siyaset yapıyorlar, hele Parlamentoda yoksalar, o zaman onların sözünü dinleyen kimse olmuyor, mu-





halefetteyken yeteri kadar sözü geçmiyor; ama eğer bir sivil toplum örgütü varsa ve vatandaşların isteklerini dile getiriyor, onları birtakım projeler içinde canlandırıyor ve bir öneri olarak ortaya çıkarıyorsa, onun ayrı bir ağırlığı oluyor.

Demokrasi parlamentodan geçtiğine, yasal düzenlemeleri parlamento yaptığına ve o yasaların geçmesi için yeterli oy parlamentoda gerekli olduğuna göre, o oyları verecek insanları ikna etmek gerekiyor. Bunun için de sivil toplum örgütleri demokrasinin en önemli ögesi.

Bir öneri meclise geldiğinde orada yeterli hazırlık olmuyor. Bu hazırlığı kamuoyunun yapması gerekiyor. Her öneri için bir sivil toplum örgütünün öne çıkarak aylarca, yıllarca uğraşarak onu pişirmesi gerekiyor ve demokrasilerde bu yapıyor. Böylesi demokrasiler sağlıklı işliyor ve oralarda insanlar hüsrana, hayal kırıklığına uğramıyorlar.

O bakımdan, demokrasinin sağlıklı işlemesi, insanların umutsuzluğa düşmemesinin sağlanması için sivil toplum örgütleri birinci derecede görev yapabilen örgütler ve kuruluşlardır. Bu nedenle sizleri tekrar kutluyor ve başarılar diliyorum.

Çağımızda Uluslararası Planda Sivil Toplum Örgütleri Önem Kazandı

Birleşmiş Milletlerde gözlemci hüviyetinde uluslararası sivil toplum örgütleri var; toplantılara çağırılıyor, orada konuşma yapabiliyorlar. Konferanslarında devamlı rolleri var ve demokrasinin katılımcılığı o doğrultuda insanların kendi örgütle-

riyle önerilerini ortaya çıkarmaları ve onları gerekli organlara getirmeleri şekline dönüşüyor. Uluslararası bir gelişme bu ve Türkiyemiz geç kaldı, ama şimdi hızla ilerleyeceğine inanıyorum.

Bazı arkadaşlar *"Bu kadar Avrupa hayranlığı, Avrupa Birliği, Atatürk'ün düşüncesine aykırıdır"* diyorlar. Bence tam tersi; biz Avrupa Birliği'ne bugün yüz çevirirsek, kendi hatalarımız yüzünden düştüğümüz noktada, *"Biz sizinle biraraya gelmeyeceğiz"* dersek, işte o zaman asıl Atatürk'ün gösterdiği hedeften uzaklaşmış oluruz.

Atatürk'ün arkadaşlarının Kurtuluş savaşında gösterdikleri hedef, Lozan Konferansı sırasında oradaki murahhas heyetinin savunduğu hedef, Türkiye'nin bütün Batı Avrupa devletleriyle eşit haklara sahip, onlarla eşit statüde, eşit konumda bir devlet olarak ortaya çıkmasıydı. Bunun için tam bağımsızlık şarttı, ekonomide imtiyazlar olmazdı. Tabii ülkeden düşmanların çıkması gerekiyordu ve savunmamızı kendimiz yapacaktık, onlar gibi olacaktık ve olduk; ama ondan sonraki hedef de çağdaş uygarlığa erişmek ve kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmak. Bunun da yolu Batı Avrupa'nın temsil ettiği uygarlık.

Eczacılarımız Biyoteknolojiyi hangi usullerle yapıyorlar; Batı Avrupa'da ortaya çıkan bilimin Amerika'da ortaya çıkan bilimin önderliğinde, Amerika'da ortaya çıkan Biyoteknolojiyle. Bugün dünyadaki uygarlığı temsil eden Batı Avrupa'da, Orta Avrupa'da yıllarca önce gelişmeye başlamış olan bilim ve teknoloji, Rönesanstan başlayarak ortaya çıkan gelişmeler, onların ortaya çıkardığı uygarlık ve biz oraya girmeye karar verdiğimizizi daha Osmanlı'nın son döneminde söylemiştik: ama asıl Büyük Atatürk'ün önderliğinde cumhuriyetle söyledik ve kesin olarak söyledik. Şimdi oraya girerken hedefimizden şaşmamalıyız.





Avrupa Birliği Önce Bir Kültür Birliğidir

Avrupa Birliği, Batı Avrupa'da bilimin, teknolojinin, sanatın ilerlemesiyle, ekonominin bu yeni sanayi devrimini yapmasıyla ortaya çıkan sosyal hayatın ortaya çıkardığı bir kültür birliğidir. Kuşkusuz ben doğu kültürünü, islam kültürünü inkar etmiyorum, onların da bizim yaşamımızda ayrı bir değeri ve yeri var, ama ilerlemek, yaratıcı yeteneğimizi ortaya koymak için tuttuğumuz yol batı uygarlığı yolu ve o kültürün parçası olmak. Onun parçası olabilirsek eğer Avrupa Birliği'nde yerimizi alacağız. Biz Batı Avrupa'nın temsil ettiği uygarlığın, kültürün parçasıyız, böyle devam ediyoruz ve orada asıl kendimizi göstereceğiz.

Mesela hepimizin yakından tanıdığı Prof.Dr.-Gazi Yaşargil, Amerika'daki bir bilim dergisi "Yüzyılın Cerrahi" diye kapak yaptı. Gazi Yaşargil batı taklitçisi bir insan mıdır? Batı kültürünün en uç düzeyini temsil eden bir insan o, yaratıcılığıyla temsil ediyor ve aynı zamanda doğu kültürünü de biliyor.

Babam kitaplara, bilime, sanata, edebiyata çok meraklıydı. Fransızca, Almanca ve İngilizce'yi kendisi uğraşarak öğrenmişti. Almancasını Birinci Dünya Savaşındaki Alman subaylarla konuşarak, fransızcasını Lozan Konferansında fransızlarla konuşarak, ingilizceyi de ileri yıllarda büyükelçilerle konuşarak ilerletmişti. Ben, okullarda öğrendiğimden daha fazlasını babamın kütüphanesindeki kitaplardan öğrendim. Geçen akşam yine onun kütüphanesinden alıp okuduğum bir kitap "Psikolojik Davranışların Sosyal Normları" konulu bir doktora tezi, yazarı Muzaffer Şerif. Muzaffer Şerif, Ödemiş'te doğmuş, 1930'larda üniversite çağında olan bir sosyal bilimcimiz. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde doçentken, siyasal kargaşa içinde kendisine

komünist dediler, birkaç gün gözaltına aldılar. O da kızdı, Kolombiya'dan çağırdılar, hükümet izin verdi ve gitti. Sonra orada ünlü bir profesör olarak, bugün bütün dünyada sosyal psikolojinin kurucularından biri olarak tanındı. Batıdan öğrendiği bilime katkı yapıp en üst düzeye getirerek dünyaca meşhur oldu. Bizim hedefimiz, Atatürk'ün hedefi budur.

Fazıl Say Amerika'da yaşıyor, dünyanın önde gelen virtüozlarından birisi olarak tanınıyor. Çok önemli bir değerimiz vardı; Zehra Yıldız, kaybettik, o da Batı Avrupa'daki operalarda birinci derecede söyleyen bir sanatçıydı.

Vaktiyle Hasan Ali Yücel'den öğrenmişim ünlü Amerikalı felsefeci Chon Duvyl'dan ve Besolozzi'den öğrenmişlerdi Türkiye'nin eğitim usullerini. Ondandı Köy Enstitülerini ortaya çıkardılar.

Köy Enstitüleri, Türkiye'nin eğitim dünyasına hediye ettiği özgün bir eserdi, dünyada tanınan büyük bir varlıktı, çok yararlı hizmetler yaptı, ama ömrü bitti.

Sayın Başkandan öğrendim; Türk Eczacıları Birliği bir Biyoanalitik Araştırma Merkezi ortaya çıkarmış; işte tam yapmamız gereken şeyi yapmışsınız, candan kutlarım.

Araştırmalara girerek, dünya bilimine, sanatına, ekonomisine katkı yaparak Avrupa Birliği'nde yerimizi alacağız. Taklitçi olmadığımızı göstererek korkmadan oraya gireceğiz. Onun için gerek ekonomimizi gerek dış ilişkilerimizi Avrupa Birliği'nin yakında üyesi olacağımızı düşünerek ayarlamalıyız.

** 21-22 Temmuz 2001 tarihinde Van'da yapılan Bölgelerarası Toplantı'da gerçekleştirilen konferanstan özetlenerek aktarılmıştır.*

